

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Westergård, N., Jungerstam, S., Salo, C., & From, K. (2023). Att komma till skott – entreprenörskap inom hälsa och välfärd. *FUI-bloggen* 3.11.2023.

03.11.2023 | Kommentarer

Att komma till skott - entreprenörskap inom hälsa och välfärd

Hälsa, social service, utbildning och småbarnspedagogik hör till den grundläggande servicen på landsbygden i alla nordiska länder. I en intervjustudie finner Slätmo et al. (2023) att viss variation förekommer med avseende på vilka slags serviceformer som upplevs som viktigast i de olika länderna och regionerna. Här är det förstås föga förvånande att t.ex. de långa avstånden, det karga klimatet och infrastrukturella utmaningar gör att invånare på Grönland ser ännu större utmaningar inom sjuk- och hälsovård än många byar och samhällen i nordiska fastlandskommuner.

I Finland har social- och hälsovårdssektorn av tradition dominerats av att servicen erbjuds av offentliga serviceproducenter, stat och kommun, och numera av välfärdsområden. Till den service som erbjuds av välfärdsområdena hör bl.a. den specialiserade sjukvården, äldreomsorgen och socialarbetet. Kommunerna ansvarar däremot för bl.a. upprätthållandet av skolor och småbarnspedagogik, ibland i samarbete med närliggande kommuner, och för integrationsarbete, kultur och fritid m.m. (Se t.ex. SHM 2023; Jungerstam & Wentjärvi 2019)

Parallellt med den offentliga servicen finns också ett utbud av privat service och service som tillhandahålls av tredje sektorn och av kyrkan. En del tjänster köps av den offentliga sektorn, medan en del köps av företag och privatpersoner, och en del baseras på frivilligverksamhet och är kostnadsfri eller mycket förmånlig (erbjuds till självkostnadspris).

Samtidigt som vi i Finland har en ganska bred syn på serviceproduktion inom hälsa och välfärd har vi ett mycket litet antal verksamma små- och medelstora entreprenörer, särskilt om vi ser till landsbygd och skärgård. Även om social- och hälsovårdsområdet sammanlagt sysselsatte fler än 350 000 personer i landet år 2020, var andelen personer som arbetade inom den offentliga sektorn två tredjedelar av dessa (THL 2023). Bland företagen var det de största privata företagen som stod för mer än hälften av omsättningen, och som också uppvisade den största resultatökningen, medan de små och medelstora företagens omsättning minskade eller stampade på stället (Tevameri, 2022).

Inom branschen för hälsa och välfärd i Finland kan man identifiera både välfungerande system och utvecklingsmöjligheter och potential för yrkesutövare och experter att etablera sig som företagare. Man kan som specialiserad eller yrkeskunnig arbetare inom hälsa och välfärd se behov som kunde täckas. Yrkeskunnig personal kanske själv har specialkunskap som kunde användas för att komplettera redan befintlig service. Företagsdrömmar och goda idéer går att förverkliga, men det krävs mod och hjälp på traven – samt tillförande av ny kunskap och kompetens för att förverkliga dessa drömmar.

Samarbete över institutionsgränserna

Orsakerna till att så få entreprenörer inleder privat verksamhet inom social- och hälsovård är många. Hos blivande företagare inom social- och hälsovård finns ofta en rädsla att göra felaktiga beslut och felsteg gällande företagsekonomiska ärenden. Att själv handha byråkratin kring ett företag känns främmande och man avsäger sig mer än gärna ansvaret för det. Ord som bokföring, mervärdesbeskattning och förskottsuppbördsregister kan kännas obekväma och skrämmande. Den yrkesutbildade experten inom social- och hälsovård jobbar nära människor och vill ägna sig åt det, i stället för att sysselsätta sig med räkenskapsperioder och bokslut. Bland företagsorienterade personer är problemet oftast det motsatta: hen är välinsatt i företagsamhetens grunder och funktioner, men har ofta begränsad kunskap om, eller kanske svagt intresse för, social- och hälsovårdens serviceproduktion. Detta vill vi i projektet *Entreprenörskap, hälsa och välfärd*, få en ändring på.

Projektet *Entreprenörskap, hälsa och välfärd* finansieras av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Aktion Österbotten och Svenska kulturfonden. Projektet strävar efter att stöda blivande och nya företagare som vill förverkliga sin dröm om ett företag inom hälsa och välfärdsbranschen. Detta förverkligas genom en skraddarsydd utbildning för denna grupp av företagare och bransch. Målet med projektet är att deltagarna ska etablera nya företag som betjänar kunder inom social- och hälsovårdsområdet i landsbygdsområden framför allt i Österbotten. Avsikten är att företagen som etableras fortsätter sin verksamhet efter projektets slut.

Vid Yrkeshögskolan Novia samarbetar institutionen för hälsa och välfärd med institutionen för företagsekonomi i ett projekt kring utbildningen. I det interprofessionella samarbetet finns goda möjligheter att etablera en stadig grund för utbildning i ämnet entreprenörskap inom social- och hälsovård i framtiden. En tröskel för samarbete utgörs av den begränsade insikten i varandras kärnområden. Kännedomen om företagande och företagsekonomi är hos personal inom social- och hälsovårdsområdet marginell. Detsamma gäller kunskapen om social- och hälsovård och dess lagstiftning hos personer inom företagsekonomi.

Under projektets gång har det konstaterats att det finns stora skillnader mellan att grunda ett företag inom social- och hälsovårdsbranschen och att grunda ett företag inom andra branscher. Skillnaderna uppträder allra tydligast med avseende på finsk lagstiftning men också med tanke på de blivande företagens kompetenser och attityder kring företagande som helhet. Samarbetet över institutionsgränserna möjliggör en ökad förståelse för institutionernas respektive kärnområde och kompetens. Projektpersonal från institutionen för hälsa och välfärd har fått nya lärdomar gällande företagsekonomi, bokföring, fakturering och marknadsföring. Medan projektpersonal från institutionen för företagsekonomi i sin tur fått nya perspektiv på företagande i förhållande till social- och hälsovården med dess klientnära förhållningssätt och lagstiftning.

Företagsamhet inom hälsa och välfärd

Till den skraddarsydd utbildningen med namnet Företagsamhet inom hälsa och välfärd, antogs 15 deltagare våren 2023. Deltagarna har varierande utbildningsbakgrund och arbetserfarenhet inom social- och hälsovård. Gemensamt för samtliga deltagare är att de har drömmar om att starta ett företag eller utveckla sin verksamhet inom hälsa och välfärd. Ett par deltagare har ett vilande företag sedan tidigare som de nu vill utveckla. Två nya företag har hittills startats under utbildningens gång.

Då studierna inleddes tillfrågades deltagarna bl.a. om hurudan verksamhet de skulle vilja initiera eller utveckla i ett eget företag. Nästan alla som deltar i kursen har idéer eller visioner om hurudana företag de vill utveckla. Några deltagare vill gärna inleda företagsverksamhet men behöver en push för val av verksamhet som företaget ska fokusera på. En del av deltagarna vill gärna utveckla servicen på sin hemort eller erbjuda rörliga tjänster i byarna, medan andra funderar på hur de kunde utveckla digitala verktyg som skulle betjäna dem som bor i mindre byar, långt från varandra.

Som orsaker till varför de gärna ville delta i utbildningen uppgav en del att de såg ett stort behov i sin hemby eller näromgivning, eller att de länge haft olika idéer men behövde mera kunskap, praktiska tips eller råd. En deltagare formulerade sin motivation så här:

“För att få en push i att äntligen komma till skott och bilda min firma, samtidigt som jag får nätverka och får kunskap och information”

Pedagogiska verktyg via Loopa-metoden har använts i undervisningen för att kartlägga vilka egenskaper en blivande entreprenör och företagare kan och bör besitta (Ben Salem Dynehäll & Lärk Ståhlberg, 2014). För mer detaljerad läsning om de pedagogiska verktygen hänvisas till följande inlägg: [Entreprenörskap och företagande inom social- och hälsovård » Novialia](#)

Ekonomisk handledning som de blivande företagarna fått under projektets gång består av registrering av företag, fakturering i företaget efter registreringen, bokföring av affärshändelserna i företaget och en genomgång av ansvaret för årliga rapporteringen samt hur skattedeklarationen i slutet av verksamhetsåret skall fyllas i. Denna handledning har varit en skraddarsydd hands-on handledning som uppskattats mycket av de företagare som fått hjälp med det ekonomiska arbetet som inte varit en del av personens kompetensområde sedan tidigare.

I tillägg till ekonomiska frågorna och hur man går tillväga kring att starta ett företag, ingick även en marknadsföringsdel i utbildningen. Det är av största vikt att även ha insikter i marknadsföring av sitt erbjudande, dvs hur når man ut till sin målgrupp och faktiskt får kunder och på längre sikt når sina ekonomiska mål. I utbildningen beskrevs marknadsföring som begrepp, vikten av marknadsplanering och vilka kanaler som är relevanta för ett specifikt värdeerbjudande. I en praktisk del har deltagarna arbetat med en årsklocka för marknadsföringen för sina egna företag. Utbildningens gästföreläsare har bland annat berättat hur man praktiskt använder olika kanaler för marknadsföringen.

Under utbildningens gång har kursdeltagarna tillfrågats kring nyttan med utbildningen och projektet. Bland svaren framkom att deltagarna är tacksamma över möjligheten att få ta del av projekthelheten och att de har upplevt att hjälp finns nära till hands och att det borde vara obligatoriskt att gå en utbildning som denna före man startar ett företag. Man nämner även att projektet blev det avgörande steget för den faktiska företagsuppstarten. Deltagandet i utbildningen har gett dem kunskaper och förberett dem väl inför det kommande uppdraget. Rutiner och system är något man behöver lära sig som företagare och vi har arbetat med företagarens årsklocka och de rutiner och rapporter som en företagare bör bekanta sig med samt olika system- och stödtjänster som finns till hands på marknaden. Speciellt tacksam är man för inriktningen inom hälsa och välfärd och för de kontakter man skaffat till övriga kursdeltagare.

”Det (projektet) fick mig att äntligen komma till skott och grunda mitt företag, men det har också fungerat bekräftande för mig, och fått mig att inse att jag är redo och har det kunskaper och den vetskap jag behöver för att starta upp.”

För tillfället fortgår undervisningen parallellt med sparring och handledning. Deltagarna träffar mentorer för sparring i syfte att nätverka och diskutera den tilltänkta företagsverksamheten. Projektpersonalen erbjuder individuell handledning med låg tröskel då deltagarna känner behov för detta eller om man behöver diskutera något specifikt för att komma vidare i processen. Avslutningsvis citerar vi en deltagare som skrev följande i utvärderingen av utbildningen.

”Borde vara obligatoriskt att gå en dylik utbildning före man startar upp ett företag. Så mycket jag fått lära mig och så mycket jag gjort fel och inte insett före.”

Källförteckning

- Ben Salem Dynehäll, M & Lärk Ståhlberg, A. (2014). Loopa: Affärsutveckling för entreprenörer: så driver du din affärsidé till kundsuccé (1. uppl.). Liber.
- Jungerstam, S. & Wentjärvi, A. (2019) Country Portrait Finland - The Finnish Welfare State. Tillgänglig: socialnet International [online]. 2019-06-03.
Tillgänglig: <https://www.socialnet.de/en/international/Finland> (hämtad 4.6.2019)
- Slätmo, E., Bogason, A., Cedergren, E., Huynh, D & Salonen, H. (2023). Service provision and access to services in Nordic rural areas. Nordregio report 2023:2.
Tillgänglig: <https://pub.nordregio.org/r-2023-2-service-provision-and-access-to-services-in-nordic-rural-areas/service-provision-and-access-to-services.pdf> (hämtad 25.9.2023)
- Social och hälsovårdsministeriet (2023). Social- och hälsovårdstjänster.
Tillgänglig: <https://stm.fi/sv/social-och-halsotjanster> (hämtad 20.9.2023)
- Tevameri, T. (2022). Sosiaali- ja terveystalouden työvoima ja yrityskenttä. Helsingfors: Työ- ja elintaloministeriö
2022:2. Tillgänglig: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163908> (hämtad 20.9.2023)
- THL (2023). Terveystalouden ja sosiaalipalvelujen henkilöstö 2020 Sosiaalipalvelujen henkilöstömäärä kasvoi vuonna 2020. Tilastoraportti 47/2023.
Tillgänglig: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146824/Terveystalouden%20ja%20sosiaalipalvelujen%20henkilost%C3%B6n%20m%C3%A4r%C3%A4%202020.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (hämtad 25.9.2023)

Författare:

- Nanette Westergård, projektledare, Yrkeshögskolan Novia
- Susanne Jungerstam, överlärare utbildning till socionom, Yrkeshögskolan Novia
- Cilla Salo, lektor i företagsekonomi, Yrkeshögskolan Novia
- Kajsa From, timlärare i marknadsföring, Yrkeshögskolan Novia

Projektet Entreprenörskap, hälsa och välfärd som finansieras av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Aktion Österbotten och Svenska kulturfonden.

Texten har granskats och godkänts av Novias redaktionsråd 3.11.2023

Granskat av Novias redaktionsråd

Nyckelord:

Hälsa och VälfärdEntreprenörskapFöretagsekonomi

Kategorier:

Granskat inlägg - Reviewed post